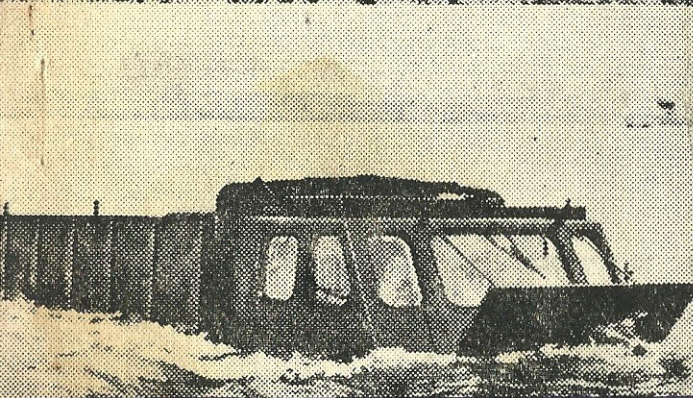


צקלון



צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"



צקלון

לקט תרגומים

התוכן

חרב הנקם: מוחגנה — להתקפת-נגד

3 המיור מ.ג. פאאוליני

סיוור שריון בתנועה-הלקראת-ימגע ובקרי-היתקלות

16 הקול-לויט' כ. כריסטוב והמיור ב. גיקולוב

עשה זאת בנאמלאם!

23 ה.ס. ליון, הבן

מדרגה-ספרים

28



צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"



מערכות בית-ההוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: אל"מ אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון רייבלין
קציני מערכות: רביסרן ל. מרחב
רביסרן צבי סיני
מרים נתנאל

"מערכות": קצין-העריכה רביסרן משה ברימר
"צקלון": קצין-העריכה שרגא גפני
"מערכות-ים": קצין-העריכה רביסרן אריה בר-ציון
"מערכות-הימוש": קצין-העריכה רביסרן יעקב לצרוס
"מערכות-שריון": קצין-העריכה רביסרן שאול ביבר
"מערכות-הפלס": קצין-העריכה רביסרן ברוך ספיר
המערכת והמנהלה: הקריה"ת"א, רח' ג' מס. 1, טל. 69237

תמונת השער

"סטאלוורת" משאית אמפיבית בריטית חדשה
"סטאלוורת" - פלומר, חסונה - זהו שם המחייב של
המשאית האמפיבית החדשה, הנפצת עתה בניהול-שדה בצבא-
בריטניה. היא בנויה בעיקרה לפי תכנון-הבריטיות מדגם
"טאראצין" ו"טאלאדיין", יש לה 6 גלגלים-שקטרו של כל אחד
120 ס"מ, ביכלתה לנסוע 100 ק"מ פלי לחדלק, מהירותה המכסית
מלית בפפיש היא 80 קמ"ש, מהירות "שחיחה" - 5 קשר.
ביכלתה לעמוד 5 שור, והיא יכולת-אוויר.

המוסד המעצב: העורך-המערכת: ההוצאה לאור:
הדפוס: הדפוס "פנים"

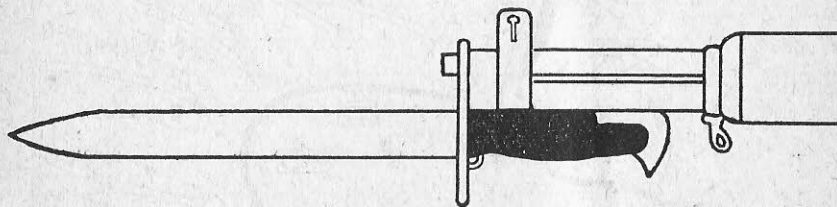
”מעבר מהיר ונמרץ להתקפה — מעבר המשול לחרב-הנקם האוכלת — היא החלק המזהיר ביותר במערכת-ההגנה. האיש אשר לא ישווה זאת לנגד עיניו כל העת, אשר לא יכלול צעד זה מלכתחילה בתפיסתו-ההגנתית, לא ישיג לעולם את עדיפותה של מערכת-ההגנה”, — פון-קלאוזביץ.

חרב הנקם

מהגנה - להתקפת-נגד

המיר מריו ג. פאאוליני, צבא ארה”ב

בשעותיו המוקדמות של יום 10 במאי 1940, חצתה „קבוצת גייסות-משוריינים גרמנית בפיקודו של פון-קלייסט את גבול דוכסות-לוקסמבורג, כשהיא מהווה את חיל-החלוץ של מתקפה דרך חבל-הארדנים. באותה שעה הועמדה במבחן, בקנה-מידה נרחב וכל-מקיף, לוחמת-המוצבים ההגנתית, של הצרפתים; גור-הדין לא בושש לבוא אף כהוא-זה, והוא היה חד-משמעי ונחרץ. „תנוחה” הגנתית קשוחה שאין בכוחה לעמוד בהבקעה רבתי דינה קודם כל להסדק ואחר-כך להקרע לגזרים. בהעדרם של עומק וגמישות-קפיצית תמצא כל עמדתו הפנימית של המגן חשופה לכוחות הזורמים לתוכה מבעד לפרצה שהובקעה, והמנצלים את ההצלחה לשם חיסולה.



יצמד כידון-סער להגנה

על אף לקח חי זה, נכנס צבא-ארה”ב למלחמת העולם השנייה, ואף לחם במשך כל מהלכה, כשבידו שגורה הלכת-הגנה, הוזה מהותית לזו שהביאה לשבירתו הפתאומית של צבא-צרפת. אותה חולשה מהותית הוכחה חזור-ושוב. ברם, בטרם יהיה סיפק למבקריה של הלכת-הגנה זו להפעיל מלוא השפעתם, נגה

מקורות ומחברים

(הארות והערות לקורא)

חרב הנקם: מהגנה — להתקפת-נגד מאת המיר מריו ג. פאאוליני

”המעבר המהיר והנמרץ להתקפה — מעבר המשול לחרב-הנקם האוכלת — הריהו החלק המזהיר ביותר שבמערכת-ההגנה. האיש אשר לא ישווה זאת לנגד עיניו כל העת, ואשר לא יכלול צעד זה מלכתחילה בתפיסתו ההגנתית — לא ישיג לעולם את עדיפותה של מערכת-ההגנה” — כה כתב חכם-המלחמה של אירופה בזמן החדש, הגנרל קרל פון קלאוזביץ. דבריו אלה משמשים נר לרגליו של בעל המאמר, המפתח את התפיסה האמורה לעבר שדה-הקרב של העתיד, ומסמן קוים ליישומה בו.

המאמר מובא מתוך ירחון ביה”ס לפיקוד-ולמטה של צבא ארה”ב, „ההשקפה הצבאית” (MILITARY REVIEW).

סיום-שריון בתנועה-לקראת-ימגע ובקרבי-היתקלות

מאת הקול”לוט” כ. כריסטוב והמיר ב. ניקולוב

מאמר זה הוא מעין תרומה-מקבילה של „צקלון” לחוברת „מערכות שריון” הקרובה — שתכליל מסכת מאמרים על שריון בטרור. עם זאת, בשביל אלה מקוראי „צקלון” ו„מערכות” שאינם נזקקים לדיון „במלא-ההיקף” בסוגית הסיור-המשוריין, על כל צדיה ובחינותיה, כפי שיטופל בה ב„מערכות-שריון” — ישמש מאמר זה, הבנוי על דוגמאות-תרגילים, הדגמה נאותה לתפיסת-סיור מסוימת, שכן ייחודו של המאמר — המציג לפנינו, בעצם, את הדוקטרינה הסובייטית בנושא האמור — הוא מקורו: כתב-העת הצבאי הבולגרי „צבא העם”.

עשה זאת כנאפאלם! מאת ה. ס. ליון, הבן

יש בצבא ארה”ב הסבורים, כי הנאפאלם הפך כיום למעין „נשק-נשכח”, — אף כי במלחמת-קוריאה הוכיחו מוקשי-הנאפאלם, שאולתרו אז בשדה-הקרב, את תכליתיותם הרבה בהרתעת יריב מסתער, ובהסבת אבדות כבדות לו. המחבר מתריע על הונחת נשק זה — ומציע תכנית-אימונים בת 4½ שעות, שתספיק להדרכת פלוגת-רגלים באילתור מוקשי-נאפאלם לסוגיהם ובהפעלתם.

המאמר מובא מתוך דו-ירחון של חיל-הרגלים האמריקני, „רגלים” (INFANTRY).

היה להתיש את עצמתה המתקפת של רוסיה ולכלותה על-ידי נקיטה בהגנה גמישה — אילו רק הונח להם לנקוט בה". פון קלייט הצהיר באזניו: "היטלר ניסה תמיד לאלצנו ללחום על כל שעל, באימו להעמיד למשפט-צבאי את כל הממאן"; טיפלקירש קבע, כי "שורש תבוסתה של גרמניה נעוץ היה... יותר מכל, בהגנה עקרה במקום ובזמן לא נכונים"; דייטמאר העיר: "בכל מקרה ומקרה היתה סיבת האסון במשגה הבסיסי של נקיטה באסטרטגיה של מגננה קשוחה". אם ניתן בכלל למצוא מכה-משותף בכתביהם של המצביאים הגרמניים לאחר המלחמה לגבי מערכות-ההגנה במזרח, הריהו גינוי כללי למדיניות שנקט היטלר — מגננה קשוחה למרות עמדתם החד-משמעית של המטות והמצביאים השונים, כי לא זו הדרך.

אולם מחאותיהם של כל הנוגעים בדבר היו לריק. כמופת לאותו מצב עשויה לשמש תקרית אחת, עליה מספר גודריאן.

בסתיו 1944 ניסה המטה הכללי הגרמני שוב, על אף כל כשלונותיו הקודמים, לשכנע את היטלר לכונן תנוחה הגנתית חדשה. עד לאותו מועד הכיל המערך ההגנתי הגרמני קו שכונה "קו-הגנה ראשי", ואשר נתמך בעורפו, ב"קו-הגנה עיקרי". הצבא המליץ על כך ש"קו-ההגנה העיקרי" ימתח מאותו יום ואילך במרחק של כ-20 ק"מ לפחות מאחורי ה"קו הראשי", אולם היטלר הכריז כי לעולם לא יותר ללא קרב על 20 ק"מ של רצועת חזית, והורה כי הקו העיקרי חייב להיות במרחק של לא יותר מאשר 3-2 ק"מ מאחורי ה"קו הראשי".

בחדש ינואר 1945 פתחו הרוסים במתקפה כללית. מתחת למפולת זו נבלעו ה"קו הראשי, ה"קו העיקרי", העתודות; הכל נקבר מתחת למבול התוקפים. לכשנודע הדבר להיטלר התלקח זעמו והוא דרש לדעת, "מי הוא אטום" המוח שנתן פקודות מטופשות כאלה? אנשי מטהו הוציאו את פרטיכל הישיבה הקודמת ולאחר שקרא בו משפטים אחדים — נעל היטלר את הישיבה.

תמרון התקפי

דבריימי המלחמות משופעים בהמחשות להנחתנו היסודית, כי הגנה חסרת-עומק וקשוחה שאינה מסוגלת לעמוד בפני מבצע מרכזי, עתידה להתנפץ לשבבים ולהביא לתוצאות הרת-שואה. מפקדם של כוחות המוצבים בהגנה, שערכו אותם בהגנה ללא-עומק לאורכם של קווים נוקשים — הפסיד את המערכה עוד בטרם נפתחה. כשלון-ההגנתי מעין זה מזכיר את הערתו של פון-שליפן: שני הצדדים הנוטלים חלק במערכה — המנוצח לא פחות מן המנצח — תורמים לתוצאה המושגת בפועל.

בהרצאה שנערכה לא-מכבר ב"בית הספר לפיקוד ולמטה" של צבא-ארה"ב

נאמר, כי הלכת-המלחמה הנוכחית שלנו מחתה את כל תפישות-ההגנה הישנות. האם משמעות הדבר היא שעלינו לגנוז את כל תורותינו הקודמות? לא ולא. כל אשר ארע אינו אלא שחל שינוי בשימת-הדגש ביישומן של תפישות-יסוד ידועות. לא עוד תתפרסנה יחידות בקו-ההגנה קבועים וקשוחים. עומק וניידות חייבים, בהכרח הנסיבות, להתערות במערכים ההגנתיים. הגמישות תהיה לאבן-הפינה בהגנה. מבצעי-ההגנה לא יהיו בגדר המתנה סבילה להתקפת-האויב, ותו לא — תוך כדי השמטת היוזמה מידינו. הלכת-המלחמה החדשה מדגישה את התמרון-ההתקפי. שומה על המפקד בהגנה לנקוט יוזמה ולהשמיד את האויב.

הגנה בתור תפיסה

שיטת הגנה כלשהי אינה ניתנת עוד לסיווג רבי-נוחיות כ"מרחבית" או כ"ניידת". כיוויים אלה אינם עונים על הצרכים. הגנה היא תפיסה. אחת מבחינותיה עשויה להיות החזקת פרט-נוף מוגדר, כדי שישמש ל"עיגון" של מוצב מוגן. בחינה אחרת עשויה להיות שיטה בה "מופקרים" שטחים חיוניים על מזבח התמרון, כדי שאפשר יהיה להוליך את האויב בנתיב שנבחר על-ידינו עד אל שטח בו נבחר להשמידו.

ברם, קרוב-לודאי, כי מרבית קרבות-ההגנה יהיו בגדר "נתך" — מיווג של שתי הבחינות. אין כל חשיבות לשאלה איזה תו יודבק על המוצר המוגמר; כיום קיים ההבדל בעיקר בכוונתו של המפקד. חלק מן הכוח יופעל להחזקת הקרקע החיונית, בעוד שהחלק האחר יעסק בפעולות-השהיה שתכליתן למשוך את האויב אל תוך "המכתש בו ישחקוהו". בקצרה, המפקד שוחרר מאסורי ה"מחוך" בו היה נתון ותחתיו צויד בהלכת-פעולה המעניקה לו גמישות מירבית באורח ביצוע משימתו.

הלכת-מלחמה זו מצויה עתה בשלבי הפצתה הראשוניים. יש לגלות זהירות לגבי המונחים המשמשים בה, בינתיים, בערבוביה. בספר-לימוד אחד המחבר מדבר על הגנה-בשיטת-המוצבים — והגנה-ניידת; באחר ידובר על הגנה המושתתת על החזקת שטחים נבחרים — והגנה-משהה; ואילו השלישי ידבר על הגנה-מרחב — והגנה-משהה. עד אשר ישקע האבק והמחשבה תתבהר — הזהרו מתוויות; המעיין חייב לשית-לבו לתוכן, בזכרו כל העת את עקרונות היסוד של הלכת-המלחמה החדשה.

ניתוח פני-הקרקע

רצוי לסקור את הגורמים השונים אותם יש להביא בחשבון אגב פיתוחו של קרפועלה הגנתי שיהא הולם את התפיסה החדשה. התכנון נפתח בניתוח פני-

הקרקע ודרכי-הגישה של האויב ונעשים אומדנים בדבר המידה אשר עד אליה אפשר להניח להדירת האויב להתפתח — כדי שתזומן לנו האפשרות רבתי-התרונות להפעלת כוחי-החימה שלנו. לאחר-מכן חייב לבוא ניתוח ארגונו של האויב, עצמתי-אשו ואורחי-הפעולה הטקטיים שלו על-מנת שנוכל לעמוד על מידת יכולתו לפתח חדירה. את יכולתו זו יש להשוות ליכולת-נראנו — כדי שנוכל לחשב איזה עומק ורוחב של חדירה נהיה נכונים, בסופי-של-דבר, להרשות לו, למען שתישאר עדיין בידינו יכולת סבירה להכריעו באמצעי-האש (הן המקובלים והן הגרעיניים) והתמרון שלרשותנו.

אזי אנו קובעים במשוער את התחומים אשר בגבולותיהם יונח להחדירה להתפתח בכל אחד מדרכי-הגישה — ואת האמצעים שיאפשרו לנו לבלום חדירות אלו. לאחר-מכן יוכנו תכניות להפעלת כוח התקפת-הנגד שלנו נגד החדירות שבכל אחד מדרכי-הגישה. לאחרונה מחשב המתכנן את הכוחות המינימליים הדרור שים באזורי-הגנה הקדומני — דבר אשר מצידו יבהיר מהו הכוח שניתן לשמרו לצורך משימת התקפת-הנגד.

אנו מתייחסים לתפישה-הגנתית זו, הנקוטה כיום, כאל חדשה — אך, לאמיתו של דבר, אין מרכיביה השונים חדשים כל-עיקר. אמת נדושה היא כי מלחמה, בדומה למשחק אשקוקי, מגבילה אותנו לתנועותיו של מספר כלים נתון. האמנות שבהפעלתם מתבטאת בבחירת הכלים המונעים ובבחירת אופן-הנעתם ועתויו. אך-ורק הדגש המושג בצירופים ידועים הוא היוצר הלכת-מלחמה. כך, במערכת צרפת² של שנת 1940, כאשר היתה בידי גרמניה אך מחצית עצמת השריון של יריבותיה, היה זה סיגולם של תורות נושנות (כמו ריכוז כמותי בנקודת-ההכרעה) לכליזין חדשים אשר נתן בידה את הנצחון — כשעליו מודבקת תוית של "מלחמת-בזק".

תכסיסים פאביניים

לפיכך, באמרנו כי בקצה האחד של מערכת-ההגנה החדשה שלנו מונחת ההגנה-המשהה, אין זו הלכת מלחמה חדשה; למען האמת, אורח-פעולה מעין זה מכונה "תכסיסים פאביניים", על שמו של הדיקטטור הרומאי קווינטוס פאביוס אשר, לאחר שהביס חניבעל את צבאות רומא ליד האגס טראסימנום, ציוה על מצביאיו להטריד את האויב בכל עת ובכל אתר — אך להשמר ולסגת אחר בטרם יסתבכו בקרב-נטוש. תבונתו של הלך-המחשבה זה הוכחה ברורות כאשר וארו, אחד ממצביאיו, בחר להפר את הוראתו ובכך סיפק לתלמידי התורה הצבאית בכל הדורות הבאים את דוגמת-המופת של מערכת-קנה. דוגמת-מופת אחרת היא נסיגתו מרחיקת-הלכת של קוטווב לתוך מעמקי רוסיה, בעמדו לנוכח צבאותיו

הפולשים של נפוליון. לרוע-המזל מולידה דוגמה זו את מסקנת-השווא כי אורח-הגנה זה יצלה אך-ורק כתמרון אסטרטגי, כאשר מצוי בעורפם של הכוחות המגינים מרחב נסיגה עצום ורב.

הגנה-משהה פחות ידועה — אך מתוכננת בקפידה ומבוצעת היטב — היתה פעולתו של צבא-סרביה בשנת 1914. בפיקודו של הוויוד פוטניק נסוגו מפני הפולשים האוסטרו-הונגרים הכוחות הסרבים, הנחותים מבחינה מספרית, לקוים המדורגים לעומק. במשך כל חודש נובמבר 1914 השהום הסרבים לאורך קווי הנהרות דרינה, סאבא, אויב וקלובארא. לכשסבר פוטניק, כי תוקפיו כבר התישו כוחותיהם וכי בא הרגע הנאות, החל במתקפת-הנגד שלו ביום ה-3 בדצמבר וליום ה-13 באותו חודש כבר הטיל את אויבו חזרה אל מעבר לנהר סאבא — למקום אשר ממנו בא. אבידות הפולשים היו כפולות מאלו של צבא-סרביה המתגונן.

יפודות תורמים

המעין בדוגמאות אלו של הגנה-משהה חייב לזכור את הסתמכותם של המתגוננים על גורמי מזג-האוויר, קרקע, מכשולים והתשה-עצמית של הכוחות המסתערים. אולם הכלל הוא, כי אין להגנה תקוה להשיג הצלחה סופית אלא אם כן תבוא תכנית מתקפת-הנגד כהשלמה לפעולות-האשהיה, וזולת — כמובן — באם יתערב גורם עילאי וכלי-מכריע (כמו, למשל, החורף הרוסי מקפיא-הכל).

פון-קלאוזוביץ הטיף, כי הגנה פעילה מהווה עיקרון יסודי. לדעתו מהווה ההגנה במכלולה השלם צורת-מלחמה עדיפה יותר, והוא הכריז כי לעולם אל להגנה להיות סבילה. כי הגנה אינה אלא אמצעי מאפשר לך לתקוף את האויב ביתר-הצלחה בשטח שנבחר לכך על ידך מראש ואשר בו כבר הכשרת את ה"קרקע" לטובתך.

מערכת-טאננברג² היתה נצחונה של ההגנה, אך עם זאת הצטיינה בכל תכור נותיה של פעולה תוקפנית והיא משמשת עד היום כמופת של התקפת-מלקחיים. תכניתה חובלה בכל תעוזתו של מפקד אמיץ-לב. הודות לה נתאפשר לגרמנים למלא משימה הגנתית באמצעות אורחי-פעולה התקפיים. בהניחו בקניגסברג, לנוכח הארמיה-הראשונה של ראנאקאמפף, את כוחי-ההגנה הזעום ההכרחי, תמרן הינדנבורג את עוצבותיו באופן שנתרכזו בידו כוחות עדיפים בדרום, כנגד הארמיה-השנייה של סאמסונוב — וכך השיג את נצחון-טאננברג המהולל.

פון-ליב כתב, כי מלחמה אינה אלא שדה-ניסויים בו נבחנים הלקחים שהורבצו בימי-שלום, — בו יכולים גייסות להוכיח אם הושגת ארגונם על בסיס

(2) נתחוללה במלחמת-ה'1, בחזית המזרח, בין כוחות גרמניים בפיקודו של הינדנבורג ובין כוחות רוסיים בפיקודם של ראנאקאמפף וסאמסונוב — המערכות.

מציאותי — ובו לעולם אין כל שגיאה בתוצאות-הניסוי. למרבה המזל של האנושות אין כל תקדים למלחמה-גרעינית. אולם לקחי העבר יכולים להיות למועיל בהשלכה מתוך זיכרון-ראיה נכונה על יכולתה של לוחמה-גרעינית.

בעוד שיכולים אנו למצוא מערכות רבות הממחישות אחדות מן הנקודות שנדונו לעיל, הרי לעתים קרובות מדי הושגו תוצאותיהן לא הודות לתכנון מראש, אלא מחמת התפתחותן של הנסיבות. אין ספק — „מערכת הבליטה“ כרוכה היתה בהצמתתו של מבקע רבי-מידים; אולם היתה זו חכמה-שלאחר-מעשה שנכפתה עלינו בכורח נסיבות שמצאונו מופתעים לחלוטין. כמירכץ, באותה מערכה נעדר תאום בין הפעלתה של הארמיה-הראשונה בצפון בידי מונטגומרי רב-הסבלנות, לבין פעולתה של הארמיה ה-3 בדרום, תחת פיקודו של פאטון קצר-הרוח.

הגנת גזרה

מחקר היסטורי שפורסם על ידי מיניסטרי-הצבא על-אודות אילתורים בחזית הרוסית, ושהוכן בידי גנרלים גרמניים, כולל סיכום תמציתי מצוין של התנסויות תיהם בהגנת-גזרה. קודם כל הגיעו הגרמנים למסקנה, כי תנאי-מוקדם להתגשמותה של הבקעה רוסית היא קיומה של הגנה קשוחה בגזרה וכי מכך מתבקש שהתרופה נמצאת בהקניית גמישות להגנה. הגנת-הגזרה שאולתרה על-ידיהם נתנת להשוואה לתכסיסי התגוננותם של סייפנים — עוקצה של מדקרת-חרב ניטל ממנה על-ידי רתיעה פתאומית אחורה, המלווה בשמירה-עצמית נאותה, כשבעקבותיה באה מהלומת-נגד מיידית המאפשרת למתגונן לרכוש חזרה את עמדתו הראשונה.

לצורך ניסויים אלה נבחרו פני-הקרקע ברוב קפידה. מצדיות ועתודות-מקומיות פוזרו לעומק ואפילו בעורפה של הארטילריה. הערכות הגייסות תוכננה כך שאפילו אשם של ריכוזי-ארטילריה רוסיים כבדים ביותר תגרום נזק מקומי בלבד ולעולם לא תמחה יחידה שלמה. הארטילריה הגרמנית התארגנה לתפיסת מספר גדול של עמדות-חליפין, חמש עד שמונה לכל סוללה, כשכל סוללה מטווחת-מראש את כל עמדותיה. כל המפקדות, למן זו של גדוד ועד זו של הארמיה, היו מדלגות למוצבי-פיקוד אחרים מיד עם פתיחתה של ההתקפה או אפילו מיד לאחר שנתעורר רר חשד כי פתיחתה קרובה לבוא.

אמצעי-ההתקשרות הוחזקו תמיד במחפורות נבדלות והותקנו במערכות „חופ-פות“ ומשלימות של טלפון, אלחוט, איתות-ראיה, רצים-ממונעים ורצים-רגליים. גשרי-חליפין, על דרכי-גישה חדשים, הוכנו במקומות מרוחקים מן הגשרים הקיימים. כוחות העתודה היו כבוננות לנוע משטח-הכינוס מיד משנתעורר חשד בקרבתה של ההתקפה.

(3) הכונה ל„בליטה“ שנוצרה בחזית המערב בעת מתקפת הארדנים (ר' הערה 1) — המער.

דרכי-גישה של שריון מוקשו בצפיפות בעומק של עד ל-25 ק"מ לתוך המערך. אך תוך כדי הנחת דרכים חפשיות ממיקוש לשימושם של כוחות התקפת-הנגד. תותחים נגדי-טנקים פוזרו בעומק רב בתוך המערך. שטח-הכנוס של עתודות להפעלה לאחר הנחתתה של ההתקפה מוקמו ב„נקודת הכובד“ של המערך, כך שתהיה אפשרות להפעילן לסיועה של החזית כולה. מפקדים הוכנו לפעולה על-ידי תדריכים, תרגילי-מפות וסיוורים. הכנות-הגנתיות לקראת הגנת הגזרה היו נרחבות ביותר.

כשהיו הרוסים מנחיתים את התקפתם בראשית ההכנה הארטילרית הרגילה שלהם, היו משמידים עמדות-ארטילריה שכבר פוגו, שטח-כינוס ריקים מאדם ומוצבי-פיקוד נטושים. משהיה חיל-הרגלים הרוסי פותח בהסתערותו, היה מוצא עצמו תחת אש הארטילריה הגרמנית, והיה נאלץ להתפזר אל תוך שדות-המוקשים הנרחבים שהוכנו מאחורי קו-המגע. חיל-הרגלים הנבלם היה מועיק את השריון והלה היה נענה לקריאה — כשרבים מכליו אובדים בשדות-המוקשים ואילו אותם שהצליחו להבקיע ולחדור היו נתקלים בתותחים הנגדי-טנקיים שמוקמו בעומק המערך. בהבלם השריון היו עתודות-השריון הגרמניות פותחות בהתקפת-הנגד.

התוצאה היתה נסיגה רוסית — וכוו-מגן נחות מבחינה מספרית הקנה למערכו עומק שדיו כדי להבטיח כי לא תושג הבקעתה. לביש-מזלם של הגרמנים לא ניתן להם להפוך ניסויים אלה לשיטה, כיון שהיטלר סרב, בהתאם למדיניותו המוצהרת, להרשות להגנה לוותר לאויב על שטח-קרקע כלשהו.

עלם-אליחלפה, דגם חדש

מצידן של בעלות-הברית מהווה מערכת עלם-אליחלפה דוגמה ברורה של הבקעת קויהן, שהובאה-בחשבון על ידיהן מראש.

הארמיה השמינית החזיקה בקו צפון-דרום שנמשך דרך אל-עלמיין, כשאגפו הזמני מאובטח על-ידי היס-התיכון ואילו אגפו השמאלי מוגן על-ידי שקע-קטרה הבלתי-יעביר. מונטגומרי גמר בדעתו, בטרם קרב, „כי התקפתו של רומל תערך בדרך ידועה, ואני תכננתי לקבלה על פני קרקע שיבחרו לכך על-ידי“. כתוצאה מן הצפייה לפיתיה שתבוצע כנגד האגף השמאלי, הוחזקה גזרה זו בדלילות על-ידי כוחות דלילים של הדיביזיה המשוריינת ה-7. ההכנות בחזית זו הושלמו על-ידי שימת דגש מיוחד בבניית מכשולים, לשם תעולו של המבקע והגבלת מרחבו. על הדיביזיה-המשוריינת ה-7 הוטל להמנע מהסתבכות בקרב ומשימתה היתה ללחום ולסגת תוך שמירת שלומה ושלמותה, כשהיא מטרידה את האויב ללא הרף אך נכנעת ונסוגה מפני עדיפות מצופה של הכוחות התוקפים. מלכתחילה

היתה הכוונה להתיר לרומל להבקיע גזרה זו ואחר-כך, בפנותו צפונה בלפיתו לעבר רכס עלם-אל-חלפה, המפתח במערך ההגנתי, — לחסום את דרכו של המבקע ולבלמו. אזי מוזמנים יהיו „חיל האויר המלכותי“ והארטילריה להנחית את עוצמת-ההרס המאוחדת שלהם על כוחות ה„ציר“ שב„בליטה“, בעוד שכוחות הארמיה-השמינית בשצפון עתידים היו לתקוף דרומה ולחתום את הפרצה. המערכה התנהלה בדיוק כפי שתוכננה על-ידי המתגונן. חיל הרגלים של רומל הסתער לכל רחבה של החזית. באזור ההבקעה המצופה היתה לו עדיפות וחיל-הרגלים שלו פתח פרצות בשדות-המוקשים ודרכם חלף „קורפוס אפריקה“. הדיביזיה-המשוריינת ה-7 לא נקטה כל עמדה תקיפה, אלא לחמה ונסוגה בהקפידה שלא להסתבך אף לא פעם בקרב נטוש מתמשך, בשמרה כל העת על איוונה הטקטי. רומל סב צפונה ותזוזות מתוכננות-מראש בוצעו על-ידי המתגוננים. הוא נחסם וגבלם ו„חיל האויר המלכותי“ והארטילריה של הארמיה-השמינית עשו יד



אחת כדי להלום במבקע בכל כדור-קלע שבאשפתם; בריבזמן החלה מתקפת-הנגד לחתום את בסיסו של המבקע. רומל נסוג מפני מצב שניכר בו כי אינו אלא מלכודת.

ראינו איפוא מערכת הגנה בה קבלו על עצמם המגינים סיכונם של מבקע ואשר, הגם שהתנהלה בתנאים בלתי-גרעיניים, ניתן לסגלה בנקל לעידן-הגרעין בו חיים אנו כיום. אש גרעינית למיניה, הן מתוכננת-מראש והן כזו ה„מוזמנת“ בשעת-דחק, תשמש למחיצתו של המבקע לאחר שכבר ניטלה ממנו תנופתו-קדימה על-ידי הכוחות-החוסמים; ומהלומת-הנגד תונחת בעקבות „מבול“ האש הגרעינית במטרה לשוב ולהשתלט על עמדת-הקרב ולהשלים את השמדתם של כוחות האויב.

מה עלול היה לקרות

בעוד שמערכת עלם-אל-חלפה מהווה, למעננו, דוגמה של הבאה-יחשבו מראש של מבקע מצד המתגוננים, והגם שנהוג לסווגה כמערכת-הגנה למופת, אין היא מהווה דוגמה כלילת-שלמות לביצועה הלכה למעשה של ההנחה עליה מושתת מאמר זה. מחמת השימוש המוגבל שנעשה בשלבה האחרון בכוח מתקפת-הנגד — הלוא היא „חלקה המזהיר ביותר של ההגנה“. מונטגומרי מודה כי „לפרקים נמתחת עליו בקורת על שלא ניצל את נסיגתו של רומל על-ידי הטלת הארמיה-השמינית להתקפה“. נימוקיו לכך, דהיינו — כי רמת האימוץ של הגייסות ומצב הצידוד „לא היה בהם כדי להצהיל את לבו“ — נראים כאמתלא גרידא.

הסבר מספיק יותר עשויה היתה להיות השקפתו הבסיסית, כי לעולם אל לו להנחית התקפה בטרם היותו מוכן ללא כל סייגים ובעל עדיפות שכוז על אויבו, עד כי התוצאה אינה יכולה כלל להיות מוטלת בספק. האמת היא שאילו ניצל מונטגומרי את ההצלחה באופן מיידי, בהמשך רצוף למערכת עלם-אל-חלפה, הרי יתכן מאוד שמערכת אל-עלמיין המיוחדת לא היתה מתנהלת לעולם. לעומת זאת, ומן העבר האחר של החזית, הציב קסלרינג לעצמו את השאלה: „האם נכון ומוצדק, בתנאים שנתהוו, להמתין למתקפה הבריטית בעמדת אל-עלמיין?“ אחרי-כך, בעקבות ניתוח המצב, הריהו משיב: „בהיטי אחורה רואה אני, כי היה זה משגה להשאר שם“.

כך, איפוא, מנתח הצד הגרמני את השאלה, אם הוכח מערך אל-עלמיין כמערכת-הגנה בלתי נאות שננקט על-ידי רומל. מהלך-המאורעות היה כזה, שהאחר-זותו העקשנית של רומל באל-עלמיין רוסקה בסופו של דבר על-ידי עדיפותה המכרעת של הארמיה-השמינית, והנסיגה שבאה בעקבות כך סימנה את ראשית התמוטה הגרמנית באפריקה.

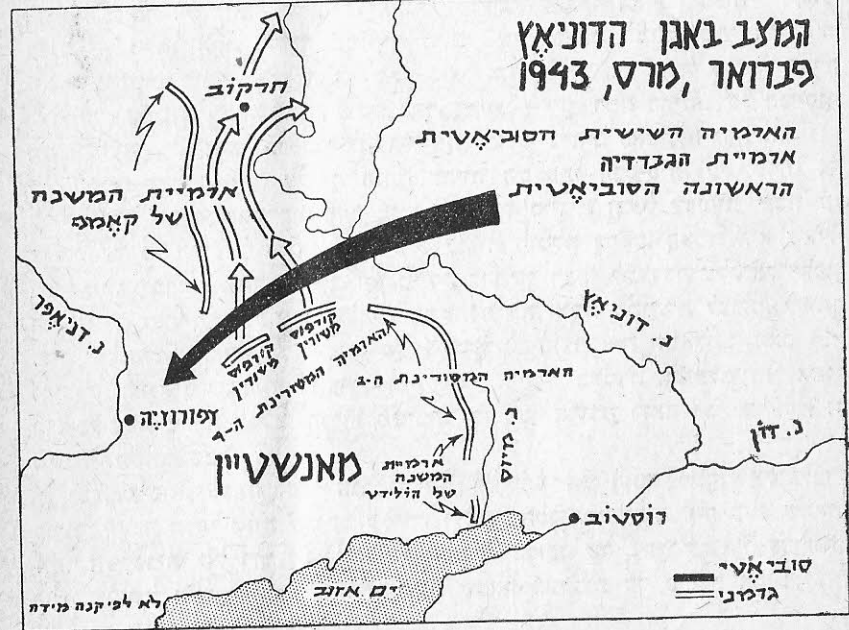
רבי־האמן פון־מאנשטיין

לדלֵה־הארט בכתביו אמר, כי "המוכשר מכל המצביאים הגרמניים היה, קרוב־
לודאי, הפילדמרשאל אריך פון־מאנשטיין". לאחר שהפגין את תפיסתו המעמיקה
את עצמתה של המתקפה, כהוגה רעיון "נקודת־הכובד" במבקע דרך הארדנים
במהלך הקרב על צרפת וכמפקד כוחות־שריון בשלביה הראשונים של הפלישה
לרוסיה, עתיד היה לסגל עצמו לדרישות ההגנה באופן מזהיר בה־רבידה. אכן,
"תשובת הבוק" בחרקוב, מהלומת־הנגד המזהירה שהונחתה במהלך מערכת־
הדוגאץ בראשית שנת 1943, כונתה "הגדול שבמעלליו".

לאותה מערכה קדמו נסיגות כלליות לכל אורכה של החזית הדרומית. ארמיית-המשנה של הולידט נסוגה דרך רוסטוב אל מערכת התבצורים והחפירות שלאורכו של נהר מיו; סטאלינגרד כבר נפלה; ארמיית-המשנה של קאמפף אולצה לפנות את חרקוב. במרכז החלק הצפוני של הגזרה נפערה פרצה והרוסים נראו כעולים על הדינאפף בסביבות זאפורוז'יה, הלא היא מושב מפקדתו של מאנשטיין, באימם לנתק תוך כדי כך את כל החזית הדרומית" כולה.

המחצית באגן הדוניאץ
פברואר, מרס, 1943

האדמיה השישית הסוביטית
אלמיות והגנדיה
הראשונה הסוביטית



נפילת סטאלינגראד ימים מעטים קודם לכן ודאי שהשפיעה על היטלר, משום שנאות לקבל את התכנית המוצעת על-ידי מאנשטיין. הגרמנים הניחו לבליטה לגדול לעומק, אבל ה"עגנים" שבבסיסה נאחזו במקומם בתקיפות. "מאנשטיין היה שליו לחלוטין; אכן, הוא התבונן בתמרון הרוסי בשביעות־רצון". כשביקר אצלו היטלר שוב ביום 17 בפברואר, היה על מאנשטיין לשכנעו, "כי ככל שירחקו גושיהגייסות הרוסיים להתקדם מערבה ודרומה־מערבה, כן תרבה תכליתיותה של מהלומת־הנגד שלו".

ביום 22 בפברואר מצא פון־מאנשטיין כי בשלה השעה למתקפת־הנגד.
הוסרה הרצועה מעל חמש דיביזיות שריון שהוחזקו נכונות לזינוק בדרום, והן
שוטו בכוחן צפון־מערבי נגד האגף הדרומי של הבלטת. ליום 15 במרס כבר
נחתמה ההבקעה וחוסלה, חרוב כבר נכבשה מחדש והרוסים — בגרעון של
615 טנקים — הוטלו לאחור אל מעבר לנהר דוניאָ. הגנרל־מיוֹר פרדריק וו.
פון־מאלאנתין קובע בספר „קרבות־שריון“:

„מבצעים אלה הוכיחו פעם נוספת מה מסוגלים גייסות גרמניים לבצע בהיותם מודרכים עלידי מומחים לאורם של עקרונות טקטיים מקובלים, תחת שייכורו סביב צוארם, כריחים, את הסיסמה, החזיקו מעמד בכל מחיר..." הפילד-מרשאל פון מאנשטיין הוכיח במבצע זה, כי המענה על התקפות־ההמון הרוסיות הוא תמרון ולא הגנה קשותה".

המבחן העילאי

מלחמת העולם השנייה כבר הפכה לפרק מדבריהימים. כליזין גרעיניים נתווספו לבית־הנשק, הטיל היקנה עומק לשדה־הקרב, וההליקופטר יצר מימד חדש. אולם מלחמת העתיד תהיה אף היא, עדין כרוכה בהפעלת כוחות רבים למתקפה ומגננה. פון־קלאוזביץ כתב, כי הבזז למגננה הינו תולדת התקופה בה נקטו באורח־הגנה אשר אבד עליו כלח. אם חזינו בכשלונו של אורח־הגנה אחד, הרי שאף היינו עדים להצלחתם של אורח־הגנה אחרים. התקדמויותינו הטכניות נתנו בידינו את עוצמת־הלחימה: ואמנות הנצחון תלויה תהיה באופן אשר בו נפעיל עוצמה זו, בין בהגנה ובין בהתקפה.

כפי שנקבע בספר-לימוד, של אחד מבתי הספר הצבאיים: הנהלת מבצעי ההגנה בתנאי-נחיתות — הוא-הוא מבחנו העילאי של המפקד בשדה הקרב; שכן בה נדרש הוא להפעיל מנהיגות ומיומנות טקטית מן הדרגה העליונה ביותר. המתקפה היא אחד מעקרונות המלחמה הבסיסיים, אך אל לנו להתעלם מן העובדה, כי ההגנה עוד יש בה כדי להיות אמצעי לזכייה במערכה ולהשמדת האויב. כדי להשיג זאת שומה על המנצח על המערכה להקנות להגנה עומק מספיק, גמישות וקפיציות, לנקוט יזמה ברגע הנאות ביותר — ואזי להניף את „חרב הנקם האוכלת“, הלוא היא חלקה המזהיר ביותר של ההגנה.

ס י ו ר ש ר י ו ן

בתנועה לקראת-מגע ובקרבת-היתקלות

הקול-לויט' כ. כריסטוב והמאיר ב. ניקולוב, צבא בולגריה

בקרב-היתקלות חשוב עד-מאוד להקדים את האויב בהתפרסות הכוחות, לפגוע בו באש, בטרם יפגע הוא בכך, ולהתקיף במפתיע את שדרותיו באגפן ובעורפן. במקרה כזה — יש ביכולתה של יחידה מאומנת ומתורגלת היטב להביס אפילו כוחות אויב עדיפים.

בקרב היתקלות, מותנית בהרבה הצלחתו של גדוד-טנקים, ובעצם אף של כל גדוד שהוא — בין משורין ובין רגלי — בפעולות הסיוור. המצב בו צפויה התקלות באויב מחייב אותך לעירנות מתמדת, לעקוב ללא-הפסק אחר פעולות האויב, לנצל כל פני-שטח נוחים לטובת הסיוור ולאבטחת כוחות-הראתה. על כן חייב מפקד הגדוד לודא סיוור גמיש וערני-בתמידות, שיהיה פרוס על-פני גזרה רחבה, כשעיקר תשומת-הלב שלו מופנית אל האגפים החשופים, שהם האופייניים לקרב-התקלות.

משימות הסיוור

בתנועה לקראת מגע, מוטלות על הסיוור המשימות הבאות: לגלות את האויב בעוד-מועד, הן מלפנים והן באגפים; לאכן כל נשק טילי-גרעיני, ולברר במידת האפשר את יעודו; לקבוע כיצד מאוגדים ומחולקים כוחות היריב ואמצעיו (במיוחד — הטנקים), מה הנם כיווני התנועה שלו, היכן הם אגפי העוצבות, היכן ומתי התחילה התפרסות כוח האויב, ולאן מכיוון תמרונו כבר בעת המסע לקראת-מגע שואפות יחידות הסיוור לגלות את גייסות האויב עוד בהיות הללו מרוחקים מרחק-יריב, ככל-האפשר — וזאת כדי שניתן יהיה לכוחות העיקריים (מבחינת הזמן והמרחב שברשותם) לבצע תמרון כדאי. הסיירים בוחנים את מצבם של דרכי-האורך ודרכי-הרוחב ושל הדרכים המאפשרות איגופים; כמורכב הם קובעים, בשטח, את המקומות העשויים לשמש כקווי-התפרסות, את המכשולים שבו, והם מאכנים את השטחים הנגועים ברדיו-אקטיביות או בחמרים כימיים מרעילים, או בנגעים בקטריו-לוגיים.

בגדוד-טנקים מבוצעות כל המשימות האלה על-ידי פטרול-סיוור, כרגיל בעצמת מחלקת-טנקים. מחלקת טנקים שהוטל עליה לשמש כפטרול-סיוור מתוגברת בדרך-כלל במחלקת-רובאים (או 2—1 כיתות רובאים); בכיתת אופנרעים (או — רק באופנוע או שנים); בחבלנים — עד לכיתה; בסיירים כימיים — עד לכיתה; וכן בצופי-ארטילריה המצוידים במכשירי אלחוט. כתוצאה מהרכב כזה של הפטרול — יש ביכולתו של מפקד-הפטרול (כלומר מפקד מחלקת הטנקים) לשלוח טנק-„גישוש" או גששים רגליים, לשם בחינה נוספת של תנאים שונים שבסביבה.



לאחר שערך הערכת-מצב, קובע מפקד הגדוד, יחד עם ראש מטהו, את משימות-הסיוור המפורשות, לקראת התנועה-למגע ובקרבת-היתקלות — ומטיל אותן על מפקד הפטרול עוד לפני יציאת הגדוד.

תרגיל מאלף

לקחו של תרגיל דו-צדדי מסוים, בו הועמדו שני הצדדים בתנאים דומים, הוכיח לנו מה רב ערכן של פעולות רבות-היוזמה, מאורגנות-היטב, הנערכות במועדן, של הפטרול — להצלחתם של המסע-לקראת-המגע ושל קרב-ההיתקלות. מיד לאחר שהוטלה על הגדוד משימת-הקרב שלו, שלח ראש מטהו של גדוד זה (ה„צפוני") — עוד בטרם נתקבלה החלטת המגד, — את פטרול-הסיוור העצמאי; והלו המציא לו בעוד-מועד נתונים חשובים מאוד על מצב ה„דרור-מיים" — דבר שאיפשר למגד לברר לעצמו את כוונות ה„דרומיים", לפרט ביתר-דיוק את המשימות שתוטלנה על יחידות-המשנה שלו, לתפוס בהסתר קו שיהא נוח להתפרסות, לתקוף את היריב במפתיע, ותודות לכל אלה — להשיג הצלחה מלאה.

מנהל התרגיל ציין בסיכומו, שמפקד הצד ה„דרומי" לא מילא את משימתו-הוא בעיקר משום שבעת קבלת-ההחלטות על ידי פעל בצורה שיגרתית מדי. לא הביא בחשבון את גורם הזמן, ולא שלח פטרול-סיוור מבעוד מועד.

ביצד צריך הפטרול לפעול?

את משימתו מקבל הפטרול ממפקד הגדוד או מראש מטהו. מפקדים בעלי נסיון מטילים על מפקד הפטרול את משימותיו תוך 3—5 דקות. לאחר קבלו את המשימה נותן מפקד הפטרול את ההוראה בענין הכנת הציוד והחיילים לקראת הפעולה, שוקל את המצב ומעריכו; מקבל את החלטתו —

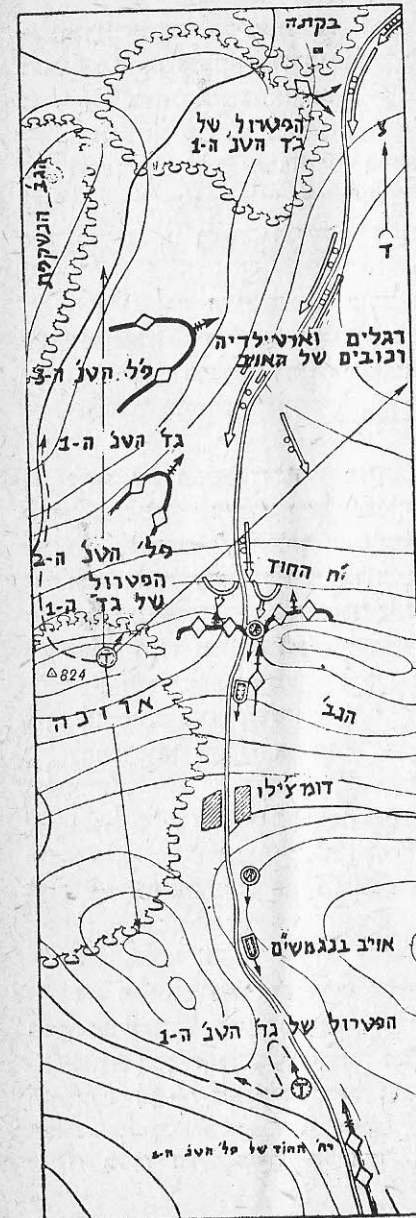
(1) תפקיד הקיים בגדודי שריון ורגלים בצבאות הגוש המזרחי. — המער.

ונותן את פקודתו. בפקודה זו מציין הוא את הנתונים הידועים על האויב ואת הקו המשוער בו צפויה היתקרות בו; מוסר את משימת היחידה, נתיב תנועתה, מקום הערכותה ומבנה ההערכות והשעה בה תחצה את קו היציאה — כמו כן את הנתונים על יחידות-הסיוור של היחידות השכנות. קובע את המשימות, אופן קיום הקשר, האותות המוסכמים, וכן מי יהיה ממלא-מקומו. פקודתו נמסרת בנקר דת היציאה או באיזור בו חנתה עד אז המחלקה.

לאחר שעבר, בשעה שנקבעה לו לכה, את קו-היציאה — משלח מפקד הפטרול כל-ירכב, המקדימים את הכוח העיקרי ב-700 מ' עד 1500 מ'. בלי לה יקטן מרחק זה עד ל-400—800 מ'. כידוע, את הסיוור מנהל מפקד הפטרול אישית — ולכן נע הוא בטנק שלו, בראש השדרה. עד לאותו קו בו צפויה, כמשוער, היתקלות עם אויב — נע הפטרול במהירות המכסימלית המותרת, תוך שמירה על כל דרישות ההסוואה והעירנות. בתשומת-לב יתרה בוחן הוא אותם קטעי-שטח בהם יתכנו מארבי חבלנים מסתננים, או הצנחת חוליות אויב, או אף כוח נחיתה שלם. בתור מקומות כאלה יש לראות מיצרים, גשרים פערי-מעבר ברכסי-הרים, צומתי דרכים, מעברות נהר וכו'.

עם ההתקרבות אל הקו בו שוערה אפשרות המגע עם האויב, מתנהל הסיוור

← מפת התרגיל



„מתחום אל תחום“. עם הגיעו אל נקודה או תואי-נוף מסוימים, מארגן משם מפקד רכב-החוד והגיוש את התצפית. אם המדובר הוא בלילה — יש לדומם את מנוע הרכב, כי אז יש לפעול כעמדת-שמוע. לאחר שקבע, כי השטח נקי מאויב, מוסר המפקד אות: „הדרך פנויה“. מפקד הפטרול ממשיך או בהתקדמותו — ומדוח על כך למג"ד.

במקרה שנתקלים בדרך בנקודת-ישוב, קובעים הגששים ממקום נוח לכה, בתצפית ובתשמוע, — אם מצוי אויב באותו ישוב, או אין; והם מסיירים היטב את הדרכים המוליכות אל נקודת-הישוב והיוצאות ממנה.

לאחר סקירה ראשונית זו, שולח מפקד הפטרול כל-ירכב נושאי גששים, או גששים רגליים, המתקרבים לפאות הישוב בדרכי-גישה מוסתרות. כוחו העיקרי של הפטרול מחפה על גששים אלה, כשהוא נמצא בכוננות לפתיחה באש על היריב בכל רגע. אם לא נמצא שם אויב, נותן מפקד הגששים את האות המוסכם — והפטרול ממשיך במסע-הסיוור שלו. דרך הישוב עובר פטרול-הסיוור-העצמאי במבנה-שדרה, ובמהירות מכסימלית. השיריונאים סוגרים את מדפי רכבם ומכינים עצמם להדיפת התקפת-פתע של האויב. כשהמדובר הוא בישוב גדול, נשלחות מספר חוליות-גיוש, לצורך סיוור בנתיבי-תנועה מקבילים אחדים.

תוצאות הזלזול בסיוור — מרות

וזאת לזכור: — זלזול בסיוור קפדני בתוך נקודת-ישוב — עלול לעלות לך ביוקר. כך, למשל, בתרגיל טקטי מסוים, מחלקת-טנקים בפיקודו של הקפיטן ספאסוב פעלה כפטרול-סיוור-עצמאי. לאחר שהגיע לקרבתה של נקודת-הישוב ארגן הפטרול תצפית; אך לא עלה בידו לגלות באמצעותה את האויב. הקפיטן ספאסוב לא שלח, נוסף על התצפית, לא רכב-סיוור ולא סיירים רגליים. הוא דיווח למג"ד, שאין שום אויב בישוב. אך סמוך לצאתו מן הכפר הונחתה על הפטרול אש אויב חזקה. הטנק של המפקד נפגע.

בקבלו את הדיווח של הקפיטן ספאסוב על אשר קרה, ציוה מפקד-הגדוד על יחידת-החוד של גדודו להתקדם במהירות לעבר הגבעות שמדרום לאותו ישוב. כשהגיעה חולית-הגיוש של החוד אל פאת-הדרום של הכפר, גילתה שפטרול-הסיוור-העצמאי מנהל קרב עם מארב האויב. אי-לכך הנחית החוד, מתוך תנועה, התקפה נמרצת על היריב, וסייע לפטרול להשמידו.

אורח-פעולתו זה של הקפיטן ספאסוב גרם להטעת מפקד-הגדוד, ורק הודות ליוזמתו של מפקד הגדוד והפעלתו את החוד נתאפשר לו לגדוד למלא את משימתו.

ביערות, מקדיש מפקדו של פטרוֹל תשומת-לב מיוחדת לפאות-היער, לדרכים, ל"פרוודורים" מבוראים ולקרחות-יער. אם אין הסקירה הראשונית מעלה תוצאות, מארגן המפקד סיור נוסף של היער באמצעות כלירכב מסיירים או גששים רגליים. תשומת-לב מיוחדת מופנית לכל אותם מקומות אשר בהם יכול האויב לערוך מארבים. הפטרוֹל עובר דרך היער בשדרה, לאורך הדרכים וה"פרוודורים" שבוראו, תוך-כדי כוננות להדיפת התנפלויות-פתע.

הכימאים שבפטרוֹל-סיוֹר-עצמאי מסיירים את קטעי-השטח הנגועים ברדיוֹר אקטיביות או בגזים מרעילים. הם קובעים את גבולות השטחים האלה, את סוגי הגזים ומידת סמיכותם, וכן את האפשרויות לעקיפת השטחים.

הנוהג בעת היתקלות

בהתקלו בחיילים בודדים, או בחוליות קטנות, של האויב — משתדל הפטרוֹל לארגן מארב ולשבותם. באם דבר זה אינו בר-ביצוע — הריהו משמידם. לסיורי אויב מניח הפטרוֹל לעבור — ומדוח על כך למג"ד. אם נתקל הפטרוֹל ביחידות-אבטחה של האויב — הרי אם מאפשר זאת המצב מארגן מפקד הפטרוֹל מארב. אם נעה פלגת-האויב בכלירכב אחד או בשנים — הרי הדבר הנכון הוא שמחלקת-הטנקים שבפטרוֹל תתקפו; ואילו מחלקת-הרובאים שבו תקח בשבי את חיילי האויב ששרדו.

דחיפות הדיווח

מפקד הפטרוֹל חייב לדוח ללא-אשהיות למפקד-הגדוד את תוצאות הסיור. על הדוחים להיות קצרים; והעיקר — מהימנים. כרגיל, מציגים בהם: — מת, איפה ובאיזה אמצעים אוכן האויב; מה הרכבו, מספרו ומעשיו; היכן נמצא מפקד הפטרוֹל, מה מעשיו עתה, ומה מתכוון הוא לעשות.

כל פרט מפרטים אלה — חשוב מאוד למג"ד לדעתו. לפני תחילת קרב היתקלות, שואף איפוא מפקדו של פטרוֹל-סיוֹר-עצמאי לקבוע: — מה הרכב כוחות האויב העיקריים, איגודם וריכוזם; מהו כיוון תנועתו; ובאיזה קו, כפי שניתן לשער, יתפרס האויב. כדי לאכן את אגפי האויב, משלח מפקד הפטרוֹל מכוניות גישוש נוספות על נתיב-מסעו העיקרי. בקבלו את הדוחים הראשונים על התקרבות כוחות-האויב העיקריים, משגר המג"ד, לפי המסיבות, פטרוֹל נוסף וכן 2-3 תצפיות נידדות, בהם נכללים גם קציני-תצפית-קדמיים של הארטילריה. תכופות נשלחים כוחות נוספים אלה לאחר שהחוד כבר אסר קרב עם האויב,

כדי לקבוע מהו התמרון המתבצע על-ידי כוחותיו העיקריים, ומהו כיוון פעולותיהן של יחידות האבטחה ויחידות-הסיור שלו; וכיצד ערוכה הארטילריה שלו, ומהו מיקומה.

מקרה של התקלות (בתרגיל)

משהתפרס האויב בשביל לאסור קרב-היתקלות — חייב מיד פטרוֹל-הסיור לגלות קטעים במערך-היריב, שאינם תפוסים, ולחפש אחר כלי-הירי העיקריים שלו. אם מתחילים כלי-ירי אלה של האויב לנוע קדימה, לתפיסת עמדות-אש, מארגן מפקדו של הפטרוֹל מארבים על-מנת להשמידם; ובאם הם כבר תפסו עמדות — תוקף הוא אותם ישר מתוך-תנועה.

בתרגיל מסוים נשלחה לתפקידי סיור מחלקת-טנקים בפיקודו של הקפיטן איליאב. היא תוגברה במחלקת-רובאים, בכיתת-חבלנים ובכיתת-כימאים. לאחר שהבהיר לעצמו את משימתו, שקל את המצב ולמד את נתיבו, קיבל הקפיטן איליאב את החלטתו על סמך נתוני המפה. בהגיעו אל נקודת-היציאה נתן את פקודת-המבצע — וניגש לביצוע המשימה. כתוצאה של אורח-פעולה זריז ומושכל, הגיע הפטרוֹל במהירות למדרונות-המזרח של הגבעה הנמצאת דרומית לכפר דומצי'לו (ראה מרשם) — וגילה את התקרבותן של יחידות זעירות של האויב, שנעו בנגמ"שים. היות והשטח לא היה נוח לתצפית, החליט מפקד הפטרוֹל לאחר שדיווח על מה שראה, לנוע בהסתר קדימה, בנתיב-מעקף משמאל, לעבר הגבעה 824 — אשר ממנה אמנם אפשר היה לצפות על כוחות-האויב העיקריים המתקרבים, על יחידות אבטחת-המסע שלו — וכן על פלגת-הסיור שלו, אשר לה הניח הפטרוֹל לעבור ולהמשיך בתנועתה הלאה. מובן שהקפיטן איליאב יכול היה אף לערוך מארב ולהשמיד את יחידות החוד של היריב במכת-אש מפתעת. אולם הוא הניח להן במתכוון לעבור, לאחר שדיווח על כך למג"ד — ובעצמו החל מחכה להתקרבות כוח-האויב העיקרי. לאחר שגילה כיצד ערוך כוח-העיקרי זה והיכן הם אגפיו, נע פטרוֹל-הסיוֹר-העצמאי במהירות ובהסתר לאורך הנתיב המוליך מגבעה 824 אל הבקתה שבחורש. באיזור הבקתה ארגן הוא מארב; ולאחר מכן, מיגר באש מפתעת שדרה מתקרבת של פלוגת רובאים — שהיתה מעין דרג שני של האויב — ותפס שבויים.

המג"ד, בקבלו את דוח הפטרוֹל מהקפיטן איליאב, קבע לפיו נכונה את הקו בשטח, שאליו שואף להגיע האויב. תוך-כדי תנועה לעבר קו זה, קבע מפקד הגדוד במדויק את המשימות ליחידות המשנה השונות ואירגן את שיתוף-הפעולה בתוך גדודו.

עשה זאת בנאפאלם

הלויט' ה. ס. ליון, הבן, צבא ארה"ב

כוחותינו למדו לקחים רבים במלחמת קוריאה, מרובם של לקחים אלה הפקנו תועלת מרובה, ויישמנו אותם באימונינו. ברם, יש לקח אחד אשר משום־מה זנחנוהו — והוא כוחם ההרסני של כלי־הנשק מסוג נאפאלם (יורקי־להבות), שעה שמפעילים אותם הרגלים של הקו הראשון נגד האויב. לקח זה עשוי לשמש אותנו שימוש תכליתי בהתלקח מלחמה מקומית שבה יופעלו אמצעי־לחימה בלתי־מקובלים.



אמן את חייליך
לאלתר אותו
ולהפעיל אותו

באותו רגע, בו פתח החרוד בקרב על הגבעה „ארוכה“, תקף הגדוד כולו, — שהספיק לצאת בעקבות פטרול־הסיור אל עמדות־הסתערות, שנמצאו צפונית יותר — מן האגף את האויב, שלא הספיק להתפרס לתבנית־קרב, והביסו כליל. בדוגמה שתוארה כאן, הושגה ההצלחה בקרב תודות לארגון הטוב של הסיור. פעולותיו המושכלות של קפיטן איליאב סיפקו למג"ד נתונים מדויקים — ובעוד מועד — על התקרבות האויב, עריכת כוחותיו, ריכוזו וכוננותו.

על הדמיון

הדמיון חשוב לנו מן הידע

אלברט אינשטיין

מאז מלחמת קוריאה הופנתה באימונים תשומת לב מועטה עד מאד לענין אימון חיילינו באילתורים ובשימושם של כלי נאפאלם. בתכנית האימונים לצבא ארה"ב אין הקצאת זמן לאימון זה. בספרייה הדרכה שלו יש רק הנחיות מעטות להתקנת התקני נאפאלם. לידע הדרוש לעשייתם ולהפעלתם של כלי נאפאלם מתייחסים, כנראה, כאל אחד מאותם "סודות המקצוע" הנמסרים עלי ידי המשקי"ם מנוסיה הקרב שלנו לאחד או שניים מאנשיה של היחידה; אך לא די בכך. בכל כיתה וכיתה צריך שיהיו אנשים היודעים כיצד לאלתר ולהפעיל התקנים אלה. מפקדים בכל הרמות חייבים להביא בשיקוליהם כלי נשק הרסניים אלה שעה שהם מתכננים את פעולותיהם הטקטיות. כל הדרגים צריכים להדגיש אימון זה, כיון שהנאפאלם עשוי להיות ידידו החייל הרגלי בכל אתר בו הוא נלחם.

התגלית המקרית

בנובמבר 1950, נודע לארמיה השמינית האמריקנית בקוריאה, בדרך מקרית,



מוקש להבות קרקעי (משמאל) ופוגאס להבות נישאים אל מקום הצבתם

כי הדרך הודאית ביותר לשבור את רוחם של הסינים בקרב לילה היא — להש- תמש בכלי נשק יורקי להבות. המקרה שבו נתגלה הדבר קרה בפלוגה א' של רגימנט הרגלים ה-30, בקרב הגנה בלילה. הפלוגה כבר נמצאה דקות אחדות בלחץ התקפת הסינים, עת ארע דבר מוזר.

"כדורים נותבים מאחד המקלעים הציתו קוצים במרחק כ-110 מטרים בחזית עמדתנו, והרוח נפתח באש והפכה אותה לבעירה לוהטת. מתוך החשכה פרצו קדימה גלים של סינים — לא כדי להסתער על הגבעה אלא כדי לכבות את הדליקה. בהיגלות החיילים הסיניים באור, קצרו אותם המקלעים עמרים עמרים. סינים אחרים פרצו קדימה למלא את מקומם — וגם הם נקצרו בדלגם אנה ואנה בין השלהבות. הרוח גברה והלכה ללא הרף, הלהבות התלקחו ביתר עוז, ומספר הסינים הבאים גדל והלך. מעשה הטרור ההמוני שלהם נמשך, חרף אבידותיהם, שעה תמימה. הם נהגו כאילו דליקת העשבים גרועה בעיניהם ממר המות. עם זאת — הם לא ידעו כיצד להתגבר על הלהבות. הם בעטו בהן בעקבי נעליהם. הם הוסיפו לבוא בהמוניהם, ואנו הוספנו לירות בהם. הרגנו בהם לעשרות, והם לא חדלו מלהציע עצמם כמטרות אלא כאשר כבתה האש, משום שלא נותר לה עוד עשב ללכח¹."

אילתורי נשק נאפאלם

מכאן ואילך החלו חיילינו לאגור את מיכלי המתכת ואת הגלילים שבהם נארוזו התחמושת והדלק. המפקדים נאבקו כדי להשיג חביות ונאפאלם במידה שתספיק להארת כל חזיתם. יחידות שלא השיגו נאפאלם ממש התפללו שיאיר הירח, כי כל תאורה שהיא עשויה היתה למנוע את הסינים מלתקוף בלילה. ההכרח לימד את החיילים, כיצד לאלתר ולהתקין תאורת נאפאלם וכן התקני שדה גורמי אבדות אחרים, מחמרים וציוד שנמצאו בשדה הקרב. בהגנה על הגבעה 800 הפעיל הגדוד ה-3 לרגימנט הרגלים ה-38, 39 "תופי" נאפאלם בני 220 ליטר כלי אחד, בצרור מוקשי תאורה בעלי חוט ממעיד, במסגרת תכנית המכשולים של היחידה. ההגנה המוצלחת של היחידה האמורה נזקפת ישירות לתאורה שסיפקו אותם התקני נאפאלם, במרוצת לילה הקרב. נאפאלם נעשה היסוד המרכיב העיקרי בכלי נשק שדה מתכלים רבים. דיביזיית הפרשים הראשונה, בהתקניה את "קו ההגנה ואיומנג"² הציבה אלף "תופי" נאפאלם בני 55 גלון ונשק מאולתר מתכלה אחר בחזית עמדותיה. התקנים אלה הוכחו הן כגורמי אבדות והן כגורמי תאורה מצויינים.

(1) מתוך הספר "הנהר ונתיב היסורים" מאת ס. א. מרשל.
(2) שמה של דיביזיית אמריקנית משורינית — המערך ת.

נסיון קוריאה לימד אותנו כי השימוש בהתקנים אלה עשוי להשפיע השפעה של־מש על מהלכו של קרב — ואילו אימונינו כיום בתחום זה אינם מקנים כלל וכלל לחיילינו את הידע הנדרש.

יש ללמד את ידי הרגלים שלנו לאלתר נשק־נאפאלם מחומרים שונים — מן ההכרח לתת להם הזדמנות לבנות התקנים כאלה ולהפעילם ממש באימוניהם. מפקדי כיתות, מפקדי מחלקות ומפקדי־פלוגות חייבים לדעת להעריך את נשק־ הנאפאלם ולשבצו הן בתכנון והן באימונים. היחידות האפסנאיות חייבות למסור ליחידות לוחמות מיכלי תחמושת ריקים, מיכלי דלק המיועדים לגרוטאות וחביות — למען ישמשו להתקנת התקנים אלה.

★

בדיביזיית הרגלים ה־7 בקוריאה, העוצבה אשר במלחמת קוריאה עשתה את הניסויים העיקריים, הלכה־למעשה, בהתקנים אלה — הופעלה תכנית אימונים ברמת



את הנאפאלם יוצקים במקום ההצבה עצמו

צוות־קרב־גדודי, תכנית זו מתבצעת עתה בכל הדיביזיה כולה. כל צוות־קרב־ גדודי מקצה ארבע וחצי שעות רצופות של אימונים לנושא זה, כל יום לפלוגה אחרת. בין אם נמצא אתה במחנה הבסיסי ובין אם נמצא אתה בג'ונגלי ויאט־נאם, תוכל לאמן את אנשיך להפעיל נשק־נאפאלם במסגרת 4½ שעות האימון האמורות. בשעה וחצי הראשונות מקבלת הפלוגה במכונס הסבר והדגמה על נשק־ נאפאלם ואילתורו. בשיעור זה אף מספרים כיצד השתמשו בהתקנים כאלה בקוריאה. דנים במרכיביו של נשק־נאפאלם, ומציגים כיצד מאלתרים ארבעה סוגי נשק כזה; וכן משוחחים על תפעול הסוגים השונים והשפעתם; ויש להדגיש, כי אין גבול לאפשרויות תפעולם, ותפעולם מהווה כר פעולה נרחב לדמיון. בשעה־וחצי הבאה מתחלקת הפלוגה לארבע מחלקות העובדות במחזור ארבע



...ומחברים את מנגנון־ההצתה

מדף ספרים

כללי

D. FLOWER & J. REEVES: THE TASTE OF COURAGE. HRPER, \$ 10.00

שני המחברים של ספר-ענק זה ערכו את תולדות מלחמת-העולם השניה בנוסח "אני הייתי באותו מקום", וגבו לשם כך מאות עדויות של עדי-ראיה, אורחים ואנשי צבא, בעלי דרגות רמות ונמוכות, מנצחים ומנוצחים. מלאכתם עלתה יפה, וניתן לומר על ספרם, שהוא לפי שעה האנטולוגיה המוצלחת ביותר על מלחמת-העולם השניה. MAJOR-GENERAL I.S.O. PLAYFAIR: THE MEDITERRANEAN AND THE MIDDLE EAST. BRITISH INFORMATION SERVICES, \$ 9.29

זהו הכרך השלישי בסדרה בת ששת הכרכים של ההיסטוריה הרשמית הבריטית על מלחמת-העולם השניה במזרח-התיכון ובים התיכון. הכרך הנוכחי "מכסה" את התקופה שבין ספטמבר 1941 לספטמבר 1942, אשר בה ניטש עיקר המאבק בין בעלות הברית ומעצמות-הציר על השליטה בדרכי התחבורה בים התיכון — מאבק שבו נודע, תפקיד ראשי" לאי מלטה.

R. LUSAR: GERMAN SECRET WEAPONS OF THE SECOND WORLD WAR. PHILOSOPHICAL LIBRARY, \$ 10.00

הספר יעביר לפני הקורא אוסף מפתיע למדי של "כלי-נשק סודיים" גרמניים ממלחמת העולם השניה בצרוף תאור פיתוחו ושימושו של כל אחד מהם.

LORD ISMAY: MEMOIRS. VIKING, \$ 6.75

זכרונותיו המפורטים והכנים להפליא של מי שהיה ראש-המטה של צ'רצ'יל, במלחמת-העולם השניה.

T. ROPP: WAR IN THE MODERN WORLD. DUKE UNIVERSITY PRESS, \$ 10.00

המחבר הוא הסטוריון נודע, וספרו ראוי לציון בשל היותו סיכומה של ההיסטוריה הצבאית-החדשה במסגרת כרך אחד.

יבשה

A. HECKSTALL-SMITH: TOBRUK: STORY OF A SIEGE. NORTON, \$ 95.

המחבר שימש קצין-קישור של הצי הבריטי בטוברוק הנצורה. הוא מיטיב לתאר את פרשת המצור הממושך, בו הקשר היחידי בין המתחם וכוחות בעלות-הברית (פרט לקשר האוירי) קויים בדרך הים, באמצעות צי-מזרח-הים-התיכון הבריטי.

"תחנות", תחנה לכל התקן. לכל מחלקה ניתנת כך האפשרות לתרגל באילתורו של כל אחד מארבעת ההתקנים: מש"ק מדריך-עוזר, המוסמך לכך, מפקח על עבודת המחלקות בכל תחנה ומסייע להן.

בשעה הבאה ניתנת לכל מחלקה גזרת הגנה ובה מפעילים אנשי כל מחלקה הפעלה טקטית את ארבעת ההתקנים שאילתורו. את ההתקנים מחפרים ומסוים בדרכי-גישה ובאדיות המוליכים אל הגזרה ולשטחים אחרים שעליהם אין המחלקה יכולה לירות אש לוחכנית, ומספר שטחים אלה עולה תמיד על מספר משימות-האש הארטילריות המוקצות לפלוגה. אם מצויים לרשות המחלקה כלי-נשק נגד-אדם מסוג "קליימור"³, ניתן להציב גם אותם במקומות האמורים. בשלב זה של ההדרכה מדגישים לחניכים כי באורח שכזה אפשר אף לנקוט כדי להגן על אגפי היחידה, להגן על היחידה מפני התקפת-נגד, וכן בנסיגה. נשק-הנאפאלם תכליתי עד מאוד בקו מוצבי-החוץ כאשר מציבים אותו בדרכי הגישה שלפני מוצב-החוץ. החניכים לומדים לכוון תיל דוקרני ויתדות-ברזל סביב מוקשי-הלהבות הקרקעיים שלהם, כדי להגביר את הריסוס שלהם. כן מלמדים אותם להציב את מיכלי הנאפאלם בתבנית בלתי-סדירה, לבל יגלו את מתאר קו העמדות הקדמי, ולסמן ולדווח את מיקום ההתקנים בתור חלק מתכנית המכשולים של היחידה. יש לדאוג לכך שיתאפשר מעבר לפטרוילים מן הצד שלנו. את כל ההתקנים ניתן להפעיל, באורח חשמלי, מעמדה חפורה, או באורח בלתי-חשמלי, באמצעות תיל-ממערך. יש ללמד לחניכים את שתי השיטות.

בחצי השעה האחרונה של האימון מכנסים את כל הפלוגה, אחרי רדת החשכה, במוצב מרכזי. ממקום זה, כל 16 ההתקנים שאילתורה הפלוגה והציבה, מופעלים זה אחר זה, עלידי מתנדבים מן המחלקות שהתקינו אותם. לאחר פיצוצו של כל התקן והתקן נמתחת ביקורת ומתנהל דיון על השפעת ההתקן. בפוצצם בלילה את ההתקנים שאילתורו במשך היום יכולים החניכים להעריך אל נכון את עוצמת ההצמחה שלהם.

(3) ראה מאמר על "קליימור", ב"ציקלון" מס' 91 — המערבית.

החבלן בחליפת הפסים

מאת י. צ'רלס וייטון

מי הוא „רובין“ המסתורי ששלטונות הכיבוש הגרמניים בצרפת הקציבו 3,000,000 פראנק להסגרתו? אילו הם מבצעי הריגול והחבלה הנועזים שבעטים זכה להערכת שירותי הבטחון של שתי מעצמות ולהוקרתם? בספר מרתק ועוצרי-נשימה זה מגוללים מעלדין של „רובין“ איש-עסקים יהודי זה, נתין שווייץ, שהיה לסוכן השרות החשאי הבריטי ולמנהיג נועז העשוי ללא-חת של המחתרת הצרפתית, פרש את קורי רשתות הריגול והחבלה שלו על פני צרפת כנגד הפרגול הנאצי המדכא. בפעולותיו, שנעשו שלא על מנת לקבל פרס, תרם תרומה נכבדה לערעור מעמד הנאצים בצרפת.



יסודות המבנה של רכב ממונע

(חלק ב')

זהו המשך של הספר הראשון, ובו מובא תיאור של מערכת החשמל. מטרתו לשמש ספר יסוד ללימוד עקרונות כל-ירכב הממונע וכן לשמש ספרי-עזר לכל העוסקים בנושא זה.

אוויר

E. J. GENTLE (CHIEF EDITOR): AVIATION & SPACE DICTIONARY. AERO PUBLISHERS, INC., LOS ANGELES, CALIF., 1961, 444 PP., \$ 10.00

זוהי המהדורה הרביעית והמעודכנת ביותר של ה„מילון לתעופה ולחלל“, שמהדורתו הראשונה הופיעה עוד לפני מלחמת-העולם השנייה. יש בו 10,000 ערכים וציורים וציורים רבים, לרבות של כלי-הרכב החליליים החדשים.

על השלום

אהבת השלום, כאשר הופכת היא לפחד מפני מלחמה, היא
הבוזיה כרגשות.

גיל



צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"



עם דור ההגנה

מאת שאול אביגור

מהדורה שלישית מורחבת

ספר השופך אור על כמה פרשיות ועל דמותם של אישים שהכשירו את הקרקע לעצמאותה של ישראל. המחבר, מראשוני מיסדיה של ה"הגנה" וחבר המרכז שלה, אחד מראשי תנועת ההעפלה — מגולל פרשות מעברם של ה"הגנה", ההעפלה והצנחנים היהודים בימי מלחח"ע ה-2 ומספר על פעילי ה"הגנה" וראשוניה, אותם הכיר מקרוב בחיי יוביום ובפעילותם ההגנתית.



רק את מול

מאת א. חוטריישי

מהדורה שניה

מוכרונותיו של עו"ד א. חוטריישי על המשפטים המפורסמים, בהם התייצב להגנת לוחמינו. אוצר בלום של סיפורים מרתקים ומלאי חכמת-חיים, המהנים את הקורא והמפליאים לחקים לעיניו אחרות מעלילות התקופה הסוערת ביותר בתולדותינו.

17 ארץ
ישראלי



17 ארץ
ישראלי
38 17 ארץ
168281/0
0.17 ארץ

0.1-02